

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Vertio, Harri; Kannas, Lasse

Title: Ylioppilaskirjoitusten terveystiedon koe vaati monipuolista osaamista

Year: 2007

Version: Published version

Copyright: © 2007 Suomen Lääkäriliitto

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Vertio, H., & Kannas, L. (2007). Ylioppilaskirjoitusten terveystiedon koe vaati monipuolista osaamista. Suomen Lääkärilehti, 62(43), 4008-4009.

<https://www.laakarilehti.fi/arkisto/terveydeksi/ylioppilaskirjoitusten-terveystiedon-koe-vaati-monipuolista-osaamista/>

Ylioppilaskirjoitusten terveystiedon koe vaati monipuolista osaamista

- Terveystieto oli tämän syksyn ylioppilaskirjoituksissa reaalikokeen toiseksi suosituin aine. Terveysosaamisen arviointi oli ylioppilaskirjoituksissa mahdollista ensimmäisen kerran keväällä 2007, jolloin sen kirjoitti noin 4 500 kokelas-ta. Määrä yllätti iloisesti, vaikka kaikissa kouluissa ei vielä ollut tarjolla kaikkia kolmea terveystiedon kurssia: yhtä pakollista ja kahta valinnaista. Myöskään kaikki lukion terveystiedon oppikirjasarjat eivät valmistuneet kevään kirjoitukseen mennessä.

Taulukko 1.

Terveystiedon koe 21.3.2007. Lähde: Ylioppilastutkintolautakunta.

- Määrittele seuraavat käsitteet ja kuvaile niitä esimerkkien avulla:
 - pandemia
 - klamydia
 - radon.
- Tarkastele unen ja nukkumisen terveydellistä merkitystä.
- Lähes kaikki suomalaiset lapset ovat olleet lastenneuvolan asiakkaina ensimmäisinä elinvuosinaan. Mitkä ovat nykyisin tämän jo 60-vuotiaan instituution tärkeimmät tehtävät? Miten neuvolatoimintaa voisi tulevaisuudessa kehittää?
- Oheessa on erään työntekijän kertomus omasta työyhteisöstään. Minkälaisesta työyhteisön ilmiöstä on kysymys? Pohdi, miten tämäntyyppisiin ilmiöihin on mahdollista puuttua.
- Pohdi yhteiskunnan toimintatapoja ja mahdollisuuksia kansalaisten liikunta-aktiivisuuden lisäämiseksi.
- Oheisessa kuvassa ovat viikonlopun ruokatarjoukset eräässä suuressa ruokakaupassa.
 - Mitä tarjoukset kertovat kauppojen elintarvikemainonnasta ja -markkinoinnista?
 - Miten arvioit ravitsemussuositusten toteutuvan, jos ihmisten aterioiden perustana jatkuvasti ovat vain tarjouksissa myydyt tuotteet?
- Mitä oheinen kuvio kertoo? Tarkastele karieksen yleisyyden kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja mahdollisuuksia tilanteen parantamiseksi.
- Julkisessa keskustelussa on esitetty, että ihmisten tulisi itse vastata syntyneistä hoitokustannuksista, mikäli he elintavoillaan laiminlyövät terveydestään huolehtimisen. Esitä argumentteja tämän näkökannan puolesta ja sitä vastaan.
- Kuvaile tyypin 2 diabetesta, sen riskitekijöitä ja ehkäisykeinoja.
- Pohdi maamme eri väestöryhmien välisiä terveyseroja ja niiden syitä.

Minkälaisiin kysymyksiin abiturientit vastasivat keväällä? Oheisessa taulukossa 1 ovat terveystiedon kysymykset. Niistä sai vastata korkeintaan kuuteen kysymykseen jokerit mukaan luettuna. Eniten vastattiin kysymyksiin 2 ja 5, vähiten vastaajia puolestaan löytyi kysymyksiin 3, 4, 7 ja 10. Miehet ja naiset vastasivat hieman eri kysymyksiin: Selvin ero ilmeni diabetesta koskevassa jokerikysymyksessä, siihen vastasi naisista 75 % ja miehistä 57 %.

Sekä lastenneuvolaa käsitellyt kysymys että hammasterveyden kehityksen analyysi olivat ilmeisesti monien mielestä vaativia kysymyksiä. Niissä vastaajalta edellytettiin myös terveydenhuollon järjestelmän ymmärtämistä ja erilaisten asioiden yhdistämistä toisiinsa. Suun terveyttä ei liene käsitelty kovinkaan paljon terveystiedon kursseilla, sillä mm. oppikirjoissa aihetta on käsitelty niukasti. Vaikeampaa on arvailla, miksi naiset vastasivat miehiä useammin diabeteskysymykseen.

Naiset vastasivat kaikkiin kysymyksiin keskimäärin paremmin kuin miehet (taulukko 2). Tämä tieto antaa aihetta pohdintaan monella tasolla – samaa asiaa on tosin pohdittu monien muidenkin aineiden kohdalla. Sovel-

tuuko kouluopetus paremmin tytöille? Omaksuvatko tytöt opetuksen paremmin? Äidinkielen valmiudet tuntuvat joidenkin tutkimusten mukaan kehittyvän tytöillä poikia varhemmin. Arvostellaanko poikien vastauksia eri tavoin kuin tyttöjen? Valmiita vastauksia ei löydy helposti, mutta kysymyksiin on paneuduttava perusteellisesti myös terveystiedon oppiaineen kehittämisessä.

Oppikirjoista on tekeillä arvio

Peruskoulun terveystiedon opetuksen vaikutuksista ja toteutuksesta on toistaiseksi käytettävissä niukasti tietoa.

Väestöliiton julkaisemat tutkimustulokset viittaavat ainakin nuorten seksuaaliterveyttä koskevien tietojen parantuneen terveystiedon opetuksen myötä. Erityisesti poikien tiedot olivat kohentuneet sitten vuoden 2000 tutkimuksen, johon vuoden 2007 lukuja verrattiin. Keväällä 2006 ja 2007 toteutettujen Kouluterveystutkimuksen ja WHO:n koululaistutkimuksen tulokset osoittavat, että oppilaat kokevat itse oppineensa hyödyllisiä terveyteen liittyviä tietoja ja taitoja terveystiedon kursseilla. Opetus on virittänyt myös heitä pohtimaan terveyteen liittyviä kysymyksiä.

Taulukko 2.

Kevään 2007 ylioppilaskirjoitusten terveystiedon kokeen tehtäväkohtaiset pistejakaumat sukupuolen mukaan.
Lähde: Ylioppilastutkintolautakunta.

Tehtävä	Pisteiden keskiarvo	
	Naiset	Miehet
1	3,4	2,9
2	3,3	2,7
3	2,7	2,1
4	2,8	2,3
5	3,1	2,6
6	3,0	2,3
7	3,1	2,5
8	3,0	2,4
9	3,8	3,2
10	3,9	2,9

Tuloksen voi toivoa merkitsevän sitä, että systemaattinen, aiempaa täsmällisempiin opetussuunnitelmiin perustuva opetus, jonka tuntimäärät ovat suuremmat, tuottaa parempia tuloksia kuin aiemmat suuresti vaihdelleet opetuksen käytännöt. Kouluissa on myös aiempaa laajempaan ja laadukkaampaan terveystiedon koulutukseen osallistuneita opettajia, joskaan ei kuitenkaan vielä lähimainkaan riittävää määrää.

Useat oppikirjojen kustantajat ovat nopeasti tuottaneet tarvittavia kirjoja ja niihin liittyviä laajoja opettajan aineistoja. Koska opettajien täydennyskoulutus on meneillään, on arveltu, että opetuksessa turvaudutaan toistaiseksi paljolti oppikirjoihin. Kilpailu alalla on tiukkaa, mutta kaikki kirjat on tehty uusien opetussuunnitelmien mukaisesti. Asioiden ryhmittely ja esittämistapa vaihtelevat sen sijaan melkoisesti.

Peruskoulun oppikirjoista on valmistumassa arvio, jota tekee Lasten terveysfoorumin asettama työryhmä.

Näkykö oppi terveyskäyttämismisessä?

Tutkimuksen näkökulmista terveystiedon opetus tarjoaa lukuisia kiinnostavia aihioita. Tärkeää olisi tarkastella opetuksen vaikutuksen ohella itse opetuksen kehittymistä ja sen menetelmävalintoja. Ainereaalikokeen ja peruskoulun yhdeksännen luokan oppimistulosten valtakunnalliset arvioinnit kertovat opetuksen ja oppimisen laadusta eri puolilla maata. On toivottavaa, että opettajien täydennyskoulutus vähentäisi mahdollisia alueellisia eroja. Myös ruotsinkielisiä oppikirjoja olisi saatava käyttöön ripeästi.

Terveystiedon opetuksen mahdollisia vaikutuksia ei toki pidä liioitella, mutta olisi tietysti kiinnostavaa selvittää terveystiedon omaksumisen vaikutuksia terveyskäyttämiseen tai peräti terveyteen.

Terveystiedon reaalikokeen valinnat saattavat hakeutua muita yleisemmin terveydenhuoltoalan ammattiteihin. Terveystiedon opiskelijavalinnoissa tulisi terveystiedon aine-reaalikokeessa ja lukion kursseilla hyvin menestyneiden saada lisäpisteitä. Vaikutuksia tulisi siis seurata monella eri ulottuvuudella.

Koululääkärin kannattaa seurata oppiainetta

Kouluterveydenhuolto kohdannee tulevaisuudessa yhä paremmin terveyteen perehtyneitä koululaisia. Lääkäreiden ja kouluterveydenhoitajien on hyvä seurata myös terveystiedon opetuksen kehitystä edistäessään koulun terveyttä.

Mahdollisina vapaina hetkinä itse kukin voi miettiä, mitä olisi vastannut ylioppilaskirjoitusten terveystiedon kysymyksiin.

Harri Vertio

LKT

pääsihteeri, Suomen Syöpäyhdistys

Lasse Kannas

terveyskasvatuksen professori

Jyväskylän yliopisto, terveystieteiden laitos

Ylioppilastutkintolautakunta, terveystieto